

Jämtlands-Härjedalens Gille i Upsala

Statuter angående förfarandet vid val av hembygdsstipendiat.

- 1 § Stipendiat ska utses vid föreningens årsmöte.
- 2 § Förslag till stipendiat ska ha kommit styrelsen skriftligen till handa senast den 1 mars.
- 3 § Inlämnat förslag ska anmälas i den Avis som utsänds till medlemmarna närmast före årsmötet, i den mån det då har kommit styrelsen till handa. Beroende på i Avisen befintligt utrymme, må även förslagsmotivering införas.
Förslag som inkommer efter att Avisen gått av trycket ska beaktas och framläggas för årsmötets beslut, om i 2 § angiven tid har iakttagits.
- 4 § På årsmötet må förslagsställare eller annan tala för kandidat.
- 5 § Endast på årsmötet personligen närvarande föreningsmedlem äger rösta på kandidat. Röstning med fullmakt tillåts ej.

Närmare om omröstningsförfarandet

- 6 § Årsmötet utser tvenne rösträknare. Föreligger endast ett stipendiatförslag, kan i stället årsmötesordföranden efter omröstning medelst acklamation avgöra om föreslagen kandidat ska utses.
- 7 § Omröstning ska ske med handuppräckning, om ej årsmötet för särskilt fall finner att annan ordning ska tillämpas.
- 8 § För att utses till stipendiat erfordras att vederbörande erhåller mer än hälften av antalet avgivna, sammanräknade röster.
- 9 § Föreligger mer än två stipendiatförslag, och erhåller i en första omgång ingen av dem i 8 § angiven majoritet, företas en eller flera ytterligare omröstningar, vid behov med mötesordförandens utslagsröst, tills två kandidater återstår.
- 10 § Uppkommer efter en slutlig omröstningsomgång lika röstetal för båda kandidaterna, har årsmötet att först ta ställning till om båda ska utses. Finner årsmötet att så ska ske, ska beslut även fattas huruvida de ska tilldelas varsitt stipendium till den summa årsmötet dessförinnan har bestämt ska utgöra årets stipendiebelopp, eller om detsamma belopp ska dem emellan delas lika.
Beslutar däremot årsmötet att endast en stipendiat ska utses, ankommer det på årsmötesordföranden att med sin utslagsröst avgöra valet.

Dessa statuter är antagna av föreningen vid föreningsmöte den 27 maj 2011.

KOMMENTARER

1 § Stipendiat ska utses vid föreningens årsmöte.

Paragrafen torde i sig inte kräva några närmare kommentarer. Innan själva presentationen av kandidaterna och omröstningen vidtar, ska givetvis årsmötet ha bestämt hur stor årets stipendiesumman ska vara. Det är dock en fråga som ligger utanför ramen för dessa statuter.

Ett annat spørsmål är om stipendiat nödvändigtvis måste utses varje år. Svaret är i princip ja, men det förutsätter dels att det finns minst ett kandidatförslag, dels att Gillets ekonomi, synnerligast beträffande Hembygdsfonden, är sådan att erforderliga medel finns till förfogande.

2 § Förslag till stipendiat ska ha kommit styrelsen skriftligen till handa senast den 1 mars.

Att datum satts till den 1 mars sammanhänger med att Avisens utkommande av trycket kan variera; jfr 3 § med kommentarer.

Som skriftligt förslag anses även på annat sätt än enbart muntligen, via dator- eller telefoniteknik på elektronisk väg, överbringat meddelande (sms och vad det må benämnas); självfallet ävenså telefax. Sådana meddelanden godtas. Något krav på närmare motivering för en kandidat uppställs inte.

Vilka får lämna förslag? Svar: eho, d.v.s. vem som helst. Statuterna begränsar inte kretsen förslagsställare till enbart Gillets medlemmar.

Med ”styrelsen” avses självfallet inte densamma in corpore; det räcker att förslag är en styrelseledamot till handa. Begreppet ”till handa” kräver vidare inte att ledamoten ska ha läst eller på annat sätt gjorts underkunnig om det inlämnade förslaget; det är tillfyllest att t.ex. ett sedvanligt ma-il finns i ledamotens virtuella brevlåda.

Det kan även noteras att det i Gillets egna stadgar, 10 §, anges att ”Förslag till användande av fondens medel ställs till styrelsen senast den 1 mars”. Här föreligger till synes en viss diskrepans jämfört med statuterna, eftersom det enligt stadgarna endast krävs att förslag ska *ställas*, d.v.s. adresseras eller avsändas, till styrelsen senast den 1 mars. I fallet med vanlig traditionell brevöversändelse, i pappersform, torde det innebära att man får titta på poststämpelns datum; är den senast den 1 mars, torde därmed försändelsen vara rättidig, även om den med befordran kommer styrelsen till handa någon eller några dagar senare; någon reell motsättning mellan stadgarna och statuterna föreligger därmed inte, eftersom stadgarnas regel snarast utgör en undantagsbestämmelse.

3 § Inlämnat förslag ska anmälas i den Avis som utsänds till medlemmarna närmast före årsmötet, i den mån det då har kommit styrelsen till handa. Beroende på i Avisen befintligt utrymme, må även förslagsmotivering införas.

Förslag som inkommer efter att Avisen gått av trycket ska beaktas och framläggas för årsmötets beslut, om i 2 § angiven tid har iakttagits. Dock gäller även vad som anges i 10 § av Gillets stadgar.

Datum för när Avisen går av trycket kan av olika anledningar variera något, även om årsmötet regelmässigt antas äga rum den 12 mars. Det ter sig därför mindre lämpligt att knyta sista förslagsdatum till utgivningen av Avisen; medlemmarna torde också ha uppenbara svårigheter att hålla reda på ett sådant datum. Även inlämnat förslag efter Avisens utgivning bör därför

beaktas och kunna få delta i omröstningen, förutsatt att det inte har inkommit senare än vad som anges i 2 §, alternativt tid enligt 10 § Gillets stadgar.

4 § På årsmötet må förslagsställare eller annan tala för kandidat.

Principen är att man talar endast för kandidat, inte mot; det följer, om inte annat, av rena trivselskäl. Det bör särskilt observeras, att vem som helst deltagare på årsmötet – sålunda inte nödvändigtvis enbart medlem i Gillet – har rätt att tala för en viss kandidat. Det behöver heller inte vara förslagsställaren som uttalar sig, och naturligtvis hindrar inget att flera deltar i motiveringsuttalandena för samma kandidat.

5 § Endast på årsmötet personligen närvarande föreningsmedlem äger rösta på kandidat. Röstning med fullmakt tillåts ej.

För att kunna fatta beslut i föreningens angelägenheter måste man självklart vara medlem i Gillet. Den av och till något oklara fråga som kan uppkomma är därvid vad som definitionsmässigt konstituerar medlemskap. I praktiken görs från styrelsens sida ingen lämplighetsprövning av en medlemsansökan; det konstateras i stället huruvida en viss person har uttalat intresse av att bli medlem, få kallelse, inbetalningskort för medlemsavgift m.m.

Ett sätt att konstatera medlemskap är medlemsmatrikeln, men det är inte möjligt att hålla sig bara till den; det händer exempelvis att någon kan be att på års- eller medlemsmöte kontant till kassaförvaltaren få betala årsavgiften. Sålunda kan inte uteslutas att någon är medlem utan att finnas med i medlemsmatrikeln. En avstämning bland de på årsmötet närvarande bör därför ske, innan röstningen vidtar.

Gillet tillämpar inte i något annat sammanhang fullmaktsröstning. Skäl saknas därför att ha sådant förfarande vid stipendiatomröstningen.

6 § Årsmötet utser tvenne rösträknare. Föreligger endast ett stipendiatförslag, kan i stället årsmötesordföranden efter omröstning medelst acklamation avgöra om föreslagen kandidat ska utses.

Det kan vara lämpligt, ehuru inte nödvändigt, att de två justeringsmän som inledningsvis utses på årsmötet även ges i uppdrag att vara rösträknare, bl.a. vid förekommande omröstning avseende stipendiatförslag. Finns endast ett förslag till stipendiat, kan förfarandet i hög grad förenklas: mötesordföranden bör då genom acklamation, alltså med muntliga ja- eller nejroster, kunna avgöra om vederbörande ska utses. Uppkommer tveksamhet i den delen, och någon påyrkar votering, kan därefter rösträkning medelst handuppräkning och rösträkning vidta.

Begreppet acklamation kan tarva vissa kommentarer. Definitionsmässigt behöver det inte innebära full enighet; jfr exempelvis från datorväven följande: ”[acklamation - Startside - Riksdagen](#) acklamation. Ett i det närmaste enhälligt bifall till ett förslag, vilket gör att det inte behövs någon omröstning. Beslutsfattande utan omröstning. (lat. acclamare, ropa bifall)”.

Sett till denna specifikation kan acklamation ses som ett förfarande där mötesordföranden med ledning av enbart muntliga ja- och nejvota sluter sig till vad beslutet ska bli; enhällighet behöver inte nödvändigtvis föreligga.

7 § Omröstning ska ske med handuppräkning, om ej årsmötet för särskilt fall finner att annan ordning ska tillämpas.

Förevarande § kan jämföras med, och har nära anknytning till, 6 §. Se även kommentarerna nedan till 9 §, där det talas om mötesordförandens utslagsröst; densamma behöver självfallet inte markeras genom någon handuppräckning, utan räcker det med ett muntligt klargörande; därtill skulle det i extremfall – vilket uttalas enbart i kommentarerna som något av en nödlösning – kunna tänkas ett lottningsförfarande.

8 § För att utses till stipendiat erfordras att vederbörande erhåller mer än hälften av antalet avgivna, sammanräknade röster.

Det krävs enkel majoritet, mer än hälften, av rösterna, för att väljas. Enklast tänkbara fall är att endast en kandidat finns, varvid förfarandet är enligt 6 §. Finns två kandidater, A och B, och avges t.ex. 50 röster, räcker det alltså att en av dem får 26 röster. När kandidaterna är fler än tre, kan förfarandet bli mer komplicerat, se kommentarerna till 9 §.

En självklarhet är också att det är enbart avgivna röster som räknas. Närvarande medlem kan mycket väl välja att avstå från att rösta. Den som röstar får samtidigt avge röst endast på ett alternativ.

9 § Föreligger mer än två stipendiatförslag, och erhåller i en första omgång ingen av dem i 8 § angiven majoritet, företas en eller flera ytterligare omröstningar, vid behov med mötesordförandens utslagsröst, tills två kandidater återstår.

Av samtliga §§ i statuterna är 9 § på sitt sätt den intressantaste; den innehåller nämligen, i sin språkligt koncentrerade form, nyckeln till omröstningsförfarandet i mer komplicerade fall. Nedan följer ett antal exempel för att påvisa tillämpningen.

Exempel 1: 50 röster avges. Kandidat A får 24 röster, B 13 och C 13. Tillräcklig majoritet föreligger inte för A. Mellan B och C företas en särskild omröstning för att en av dem ska bli slutlig motkandidat till A. I den omröstningen får B 30 och C 20 röster. Därmed blir det en slutlig omröstning mellan A och B.

Exempel 2: som exempel 1, men i den särskilda omröstningen får B och C vardera 25 röster. Mötesordföranden ska lägga sin utslagsröst på en av dem, som därmed också blir den slutliga motkandidaten till A.

Exempel 3: 50 röster avges. Kandidat A får 23 röster, B 9, C 9 och D 9. Mellan B, C och D företas lottning vem som ska bli motkandidat till A. Lottningen bör tillgå på så vis att av tre lotter (märkta A respektive B och C) två lotter dras, och de dragna namnen blir föremål för en omröstningsomgång sig emellan för att utse en motkandidat till A. Det fortsatta förfarandet blir enligt exempel 1 eller 2.

Att lottning bör företas mellan B, C och D sammanhänger med att mötesordförandens utslagsröst bör följa en dualitetsprincip, d.v.s. ska komma till användning endast för att avgöra tvenne mot varandra stående förslag. I exemplet föreligger dock tre alternativ (B, C och D med vardera lika många röster), varför det först gäller att reducera detta antal. Om exempelvis D genom lottning skulle elimineras, vore i och för sig en tänkbar möjlighet att mötesordföranden därefter lägger sin utslagsröst på endera B eller C. Detta ter sig mindre tilltalande, eftersom de som i första omgången röstat på A eller D först bör ges möjlighet att ta ställning till vem av B och C som är lämpligaste motkandidat till A. I en särskild kvalificeringsomgång mellan B och C kommer också – bortsett från paria vota, oavgjort resultat – en av dem med nödvändighet att få mer än hälften av avgivna röster, oavsett hur många röster det må vara; det behöver alltså inte handla om att i den omgången 50 röster

avges. Om exempelvis endast 21 röster avgas, och C härav får 11 och D 10, är det C som blir A:s motkandidat. Även här upprätthålls majoritetsprincipen om mer än hälften av avgivna röster.

Nå, men vad händer om det är ett påfallande stort antal kandidater, låt säga 10 stycken, och ingen får den nödvändiga majoriteten redan i första omgången?

Exempel 4: 50 röster avgas på 10 kandidater: A får 20, B 5, C 5, D 4, E 4, F 3, G 3, H 2, I 2 och J 2 röster. A går rimligen vidare till nästa omgång. Kandidaterna E – J har sammanlagt 20 röster.

I detta fall kan man måhända tycka att utgången, oavsett avsaknad majoritet, är klar, i och med den påfallande röstövertikten för A, jämfört med de övriga röster av strökaraktär. Emellertid bör även i detta fall lottning tillgripas för att få fram två kandidater som i en särskild kvalificeringsomgång ställs mot varandra för att avgöra vem som ska bli A:s motkandidat. Hur får man då fram dessa två kandidater till kvalificeringsomgången? Ett rent lotteriförfarande kan möjligen te sig lite obilligt för B och C, som mot vardera E – J har fått fler röster.

En möjlig variant kan vara att även här, av totaliteten, se var gränsen går för mer än hälften av första omgångens avgivna röster. Den förefinns för A, B och C ($20 + 5 + 5 = 30$). Därmed bör valet för vidare kvalificering hamna på B och C; kandidaterna D t.o.m. J är utslagna.

Ytterligare exempel av speciell art för att komplicera bilden torde kunna uppkomma, varför här angivna fall måhända inte är uttömmande, men de bör i vart fall kunna ge god vägledning.

10 § Uppkommer efter en slutlig omröstningsomgång lika röstetal för båda kandidaterna, har årsmötet att först ta ställning till om båda ska utses. Finner årsmötet att så ska ske, ska beslut även fattas huruvida de ska tilldelas varsitt stipendium till den summa årsmötet dessförinnan har bestämt ska utgöra årets stipendiebelopp, eller om detsamma belopp ska dem emellan delas lika.

Beslutar däremot årsmötet att endast en stipendiat ska utses, ankommer det på årsmötesordföranden att med sin utslagsröst avgöra valet.

I kommentarerna ovan, enkannerligen till 9 §, berörs förfarandet fram t.o.m. att endast två kandidater återstår. Väl så väsentligt och intressant är vad som händer efter den avslutande omgången, med omröstning mellan de kvarvarande finalisterna. Får en av dem en röst mer än den andre, är saken klar; erforderlig majoritet, visserligen knapp men tillräcklig, föreligger.

Vid däremot oavgjort resultat uppkommer vissa frågor att ta ställning till:

1. Ska ett eller två stipendier för året utdelas?
2. Om det ska vara ett, är saken enkel: stipendiat utses av mötesordförandens röst.
3. Om det ska vara två, ska
 - a) stipendiesumman, d.v.s. det på förevarande årsmöte tidigare fastställda stipendiebeloppet, delas i två lika delar?, eller
 - b) ska det tidigare fastställda beloppet dubblas?

Frågeställningarna må förefalla hypotetiska. Att de förvisso kan inträffa, är om inte annat årsmötet 2011 ett slående bevis på. Vad som då inträffade var nämligen att i en slutomgång (med t.o.m. tvenne finala omröstningar, för tydliggörandets skull) två kandidater landade på samma röstetal. Efter en del debatterande beslöt årsmötet att båda skulle få stipendium, och att den av årsmötet fastställda stipendiesumman, 5.000 kr, skulle delas till vardera 2.500 kr. Under efterföljande jubileumsbankett slöt sig styrelsen, efter härom till deltagarna framställd

förfrågan, till att klartecken i själva verket gavs att i stället dela ut två stipendier om vardera 5.000 kr.